

موانع تولید و گسترش
علوم اجتماعی در ایران

مرضیه نظری، راضیه نظری

سرشناسه	:	نظری، مرضیه، ۱۳۵۶
عنوان و نام پدیدآورنده	:	موانع تولید و گسترش علوم اجتماعی در ایران، مرضیه نظری - راضیه نظری
مشخصات نشر	:	اصفهان: بهتا پژوهش، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۱۴۴ ص
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۷۹۴۷-۰۱-۲
وضعیت فهرست نویسی	:	فهرست نویسی مختصر
یادداشت	:	فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nlai.ir
	:	قابل دسترسی است
شناسه افزودن	:	نظری، راضیه، ۱۳۵۸
شماره کتابشناسی	:	۳۸۵۴۰۱۶

موانع تولید و گسترش علوم اجتماعی در ایران	:	نام کتاب
مرضیه نظری - راضیه نظری	:	مولفان
اصفهان- بهتا پژوهش	:	ناشر
وحید ولیخانی	:	طراح جلد
شقایق فخارزاده	:	صفحه آرایی
اول/ ۱۳۹۴	:	توبت چاپ
نسخه ۱۰۰۰	:	سمارگان
ریال ۱۰۰۰۰۰	:	بها
۰۳۱ ۳۲ ۶۶۶۶ ۳۵	:	تلفن
۱۰۰۰۳۱۳۲۶۶۶۶۳۵	:	سامانه پیامک
۰۹۱۳-۰۰۰-۲۵۰۱	:	همراه تولید
۰۹۱۳-۰۰۰-۲۵۰۲	:	همراه فروش

• فهرست مطالب •

۱	• مقدمه
۵	• علم
۱۲	• تعریف علم
۱۴	• انواع علم
۱۶	• سابقه تاسیس علوم انسانی
۲۶	• سابقه تاسیس علوم اجتماعی
۳۰	• بنیانگذاران علم الاجتماع در عهد قدیم
۳۶	• شاخه های علوم اجتماعی
۳۷	• وظایف و ماهیت علوم اجتماعی
۴۰	• علم و جامعه
۴۵	• عوامل موثر بر پیشرفت علم و علوم اجتماعی
۴۵	• تمایز ساختی و فرهنگی
۴۹	• نظام های ارزشی
۵۰	• نیازهای ابزاری
۵۱	• عوامل اقتصادی
۵۳	• ساخت ها و نیازهای سیاسی
۵۵	• مذهب
۵۶	• همکاری علمی و تولید اطلاعات

- ۵۹ • دلایل و مزایای همکاری علمی
- ۶۰ • نظام آموزشی، مراکز علمی پژوهشی
- ۶۵ • نظام قشربندی اجتماعی
- ۶۵ • خلاقیت و تولید علم
- ۶۶ • دولت و علم
- ۷۰ • تکنولوژی و تولید علم
- ۷۲ • جامعه و علوم اجتماعی
- ۷۳ • علوم اجتماعی در ایران
- ۷۶ • سابقه علوم اجتماعی در ایران
- ۸۱ • تحولات علوم اجتماعی در ایران
- ۸۴ • مشکلات و چالش های تولید علوم اجتماعی در ایران
- ۹۶ • تولید علم چیست؟
- ۱۰۰ • فرآیند تولید علم و علوم اجتماعی
- ۱۰۱ • تاریخچه تولید علم در جهان
- ۱۰۲ • تاریخچه تولید علم در ایران
- ۱۱۰ • اهمیت تولید علم
- ۱۱۱ • دیدگاههای جامعه شناختی و روانشناختی تولید علم
- ۱۲۳ • پیشینه
- ۱۲۶ • نتیجه گیری و پیشنهادات
- ۱۳۱ • منابع

مقدمه

دنیای جدید عرصه پژوهش، نوآوری و پیشرفت است. بنابراین سیاست گذاری در امر مهمی مانند تولید علم و پژوهش در رشته های مختلف، به خصوص در رشته های علوم اجتماعی که به حل بحران ها و رفاه مردم می اندیشد در زمان حاضر ضرورت تام دارد. تولید و توسعه علمی یک امر فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است که باید از کلیه جهات مورد بررسی قرار گیرد. انسان، به عنوان زیربنای عامل و هدف توسعه یاد گیرنده است. او باید بتواند از طریق تولید فکر و اندیشه، استفاده از فن آوری اطلاعات و اینترنت جامعه را به سمت توسعه و پیشرفت همه جانبه سوق دهد. چرا که امروزه یکی از شاخص های عمده در تولید علم حضور در عرصه های فراملی و بین المللی است. شرکت در همایش های بین المللی، انتشار مقاله در مجلات بین المللی مانند ISI و غیره نمونه هایی از حضور در عرصه های جهانی است.

از آن جا که نوسانات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی بر تولید علوم اجتماعی تاثیر به سزایی دارد، باید بتوانیم هر گونه تحول و یا حتی بحران را تبدیل به فرصت

کنیم. دانشگاه بهترین و برترین جایگاه برای پژوهش، خلاقیت و نوآوری می باشد. با توجه به اهمیت علوم اجتماعی در این کتاب تلاش می شود، به مهم ترین عواملی که بر تولید و گسترش علوم اجتماعی تاثیر می گذارد، بپردازیم.

علوم اجتماعی از علوم جوان می باشد که به جنبه های متنوع جامعه انسانی و بررسی پدیده های اجتماعی می پردازد؛ در دهه ۶۰ این رشته یکی از برجسته ترین و پرطرفدارترین رشته های دانشگاهی دنیا بود. علوم اجتماعی از جامعه و سایر علوم جداست. از آن جا که علوم اجتماعی به عنوان یک علم مطرح می شود و هدف آن حل بحران های جامعه است، در نتیجه نیاز به مطالعه سیستماتیک و منظم دارد. مسائل اجتماعی، کمتر از مسائل پزشکی و فنی نیست. و فهم مسائل اجتماعی از دید مهندسی و تکنیک کم نیست بلکه باید از فلسفه اجتماعی آغاز کنیم و مستقل به فهم جامعه بپردازیم. از ریکی گفتمانهای تاریخی به شناخت امور جامعه دست یابیم. از آن جا که دانشمندان علوم اجتماعی در حکم ماشین آلای نیستند که بتوانند به گونه ای مستقل از محیط به کار بپردازند، در نتیجه عوامل زیادی بر آن ها تاثیر می گذارد. جامعه شناسی برای ریشه پیدا کردن درجامعه، نیازمند تحولات بسیاری است. برخی از این تحولات عبارتند از: «میراث فرهنگی، جریان آزاد اندیشه ها و انتقاد سازنده، آزادی تحقیق، وجودگرایش به تحقیق و شرایط نظام آموزشی حامی پژوهش». آن چه که علوم اجتماعی مابیش از هر وقت دیگر به آن نیازمند است، گذر از گروه نگرانی های متفاوت این علم و اندیشدن به برنامه هایی، برای بهبود شرایط پیش روی آن است. می توانیم نتیجه بگیریم که همیشه، چه در گذشته و چه در حال حاضر نهادهای اجتماعی نقش اساسی در تعیین شرایط عوامل درونی و در نهایت سطح علمی ایران کرده است. به ویژه نهادهای مذهبی، اندیشه های فلسفی، اقتصاد، سیاست همه می روند جهت دهنده به علم باشند. هر چند که اهمیت آن ها در همه ادوار نمی تواند به یک شکل و مساوی باشند. علوم اجتماعی به آن منظور پدید آمده است تا مسائل و مشکلات اجتماعی را طرح کنند و تدابیری برای اصلاح عملی جامعه بیندیشند. بحث پیرامون مسائل اجتماعی به قدمت تاریخ انسان است. از زمانی که دید بشر نسبت به جهان

دگرگون شده و نگاه او، سیطره آمیز، و طبیعت را به زبان ریاضی و قانونمند دید، بنا را بر این گذاشت که جوامع انسانی را نیز با همین دید نگاه کند. پس احکام واقعی را از احکام ارزشی تفکیک کرد و به تحلیل زندگی واقعی اجتماعی پرداخت و آن را موضوع واقعی علوم اجتماعی قرارداد. علوم اجتماعی از بدو طراحی در ایران با علوم اجتماعی دیگر کشورها متفاوت بوده است. با این که در اصول و مبادی وجوه اشتراک دارد، اما در زبان، برخورد با مسائل جامعه، نحوه بررسی مسائل و مشکلات اجتماعی، رابطه با پدیدارهای فرهنگی و نحوه ارتباط با دیگر رشته های علمی، سیمایی خاص یافته است. در این کتاب بررسی این سوالات پرداخته می شود که آیا وقوع یک مسئله اجتماعی و یا تغییر در تعداد دانش آموختگان علوم اجتماعی و فراهم شدن فضای باز سیاسی می تواند به انتشار بار علمی و یا تولید و گسترش علوم اجتماعی کمک کند؟ علوم اجتماعی چون به بررسی روابط اجتماعی مردم می پردازد عوامل زیادی می تواند بر تولید و گسترش آن تاثیر گذارد، که در این کتاب به مهم ترین عوامل موثر بر آن می پردازیم.

جامعه ایران، بنا به موقعیت جغرافیایی منحصراً فردی، تحولات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی پویای این کشور، بستری بکر برای انباشت دانش های علوم انسانی و اجتماعی فراهم آورده است که برای رشد و غنای آموزش و پژوهش بسیار مغتنم بوده و شرایطی استثنایی را برای تحقیق، مباحثه و رمزگشایی از تحولات فرهنگی اجتماعی به دست داده است. جامعه شناسی ذهن جامعه است. ما به جامعه ای نیاز داریم، که ذهن داشته باشد. جامعه شبکه ای عصبی است و ما می توانیم مفهوم سازی، تفحص و معنا سازی، استعداد های انسانی خود را پرورش دهیم. علوم اجتماعی نیاز به مطالعات تفهیمی یا استنباطی دارند، موضوع آن ها قابل مشاهده نیست و به همین دلیل شناخت، نسبت به مسائل اجتماعی بسیار دشوار است. در کشورهای توسعه یافته، دستاورد و حاصل آموزش ها و پژوهش های عالمان اجتماعی، صاحب نظران و دانشگاهیان، به راهنمای عمل دست اندر کاران امور فرهنگی، اجتماعی و سیاسی بدل می شود و به مشاوره های کارشناسی صاحب نظران علوم انسانی و اجتماعی بها داده

و دانش حاصله را ارج می‌نهند، و برای برنامه ریزی های کوتاه و بلندمدت در جهت مصالح افراد جامعه استفاده می‌شود. از آن جاکه جامعه ایران نیز مانند همه جوامع با مسائل و یا حتی بحران های گوناگون روبروشده و خواهد شده برای این که این علم در متن جامعه قرار گیرد و بهتر بتواند به حل مشکلات بپردازد، باید به رشد کمی و کیفی این علم توجه شود. کار محقق و اجتماع علمی ما باید فعال باشد. کاری که محقق انجام می‌دهد ابتدا باید در کلاس درس، دانشگاه ها و کنفرانس ها محک بخورد و سپس در جامعه به کار برده شود. کار علم اجتماعی، بررسی میدان های بی نهایت متنوع واقعیت های اجتماعی است. باید واقعیت ها را چنان مطالعه کنیم که دیگران نیز به همان نتیجه برسند. علوم اجتماعی از علوم انتقادی است. در صورت نقد سازنده و داشتن روحیه نقادی، جامعه اصلاح می‌شود. به علت این که علوم اجتماعی، به لحاظ نقش و رابطه ای که با مسائل فرهنگی و سیاسی دارد و از اهمیت نسبی برخوردار است، ضرورت دارد که در خصوص چالش هایی که این علم با آن روبرو است و در زمینه های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی ظهور و افول آن تحقیق صورت گیرد.